

Forum Standaardisatie

Wilhelmina v Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag
Postbus 96810
2509 EJ Den Haag
www.forumstandaardisatie.nl

notitie

FORUM STANDAARDISATIE

Agendapunt:	6		
Bijlagen:	A. Adoptieadvies DNSSEC B. Conceptversie standaard sjabloon adoptieaanpak C. Notitie "Stand van zaken implementatie IPv6 Rijksdienst" door DG OBR D. Notitie "Invulling adviesrol Forum Standaardisatie t.b.v. eID-stelsel NL" E. Opzet Monitor over 2012 F. Monitor over 2011		
Aan:	Forum Standaardisatie		
Van:	Stuurgroep open standaarden		
Datum:	29 maart 2013	Versie	1.0
Betreft:	Adoptie van open standaarden		

Doel

U wordt gevraagd om **in te stemmen met:**

- 1) Adoptieadvies DNSSEC (internet beveiligingsstandaard van het domein) (bijlage A)

U wordt gevraagd om **kennis te nemen** van:

- 2) Conceptversie standaard sjabloon voor adoptieaanpak per standaard (bijlage B)
- 3) Stand van zaken en planning invoering IPv6 (adresnummering internet) (bijlage C)
- 4) Invulling adviesrol Forum Standaardisatie t.b.v. eID-stelsel NL (bijlage D)
- 5) Samenwerking met ICCIO
- 6) Monitor open standaarden-beleid (Bijlage E + F)
- 7) Handreiking open document formaten
- 8) 'Richtsnoeren beveiliging van persoonsgegevens' van CBP
- 9) Bijeenkomsten in het kader van adoptie

Toelichting

Datum
29 maart 2013

Ter besluitvorming

Ad 1) Adoptieadvies DNSSEC (bijlage A)

Beslispunt

U wordt gevraagd om in te stemmen met:

- Het adoptieadvies DNSSEC

Achtergrondinformatie

Op maandag 18 maart is samen met Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN) een adoptiesessie gehouden om het standaard sjabloon voor een adoptieaanpak per standaard (Zie Ad 2) te toetsen op de open standaard DNSSEC (internet beveiligingsstandaard van het domein). Het betrof een eerste conceptversie van het standaard sjabloon dus onderstaand adoptieadvies is niet allesomvattend. De adoptiesessie was bedoeld om enerzijds het concept standaard sjabloon te toetsten en anderzijds om tot een eerste adoptieadvies voor DNSSEC te komen. Het standaard sjabloon is inmiddels aangescherpt en zal in het vervolg nog worden getoetst op tenminste één (stelsel)standaard en daarna als definitieve versie bij de volgende Forumvergadering worden aangeboden.

Uit de sessie zijn een aantal belangrijke adoptiedrempels naar voren gekomen. Het Bureau Forum Standaardisatie heeft samen met SIDN een aantal maatregelen geformuleerd:

- 1) DNSSEC zal als onderdeel van de andere internetstandaarden van de 'pas toe of leg uit'-lijst (IPv6 en DKIM) in de markt moeten worden gezet. BFS wil samen met SIDN samenwerking tussen de verschillende stakeholders die adoptie van deze standaarden proberen te bevorderen (IPv6 Task Force, SIDN, Surfnet, OpenDKIM, Mailmerk etc.) gaan faciliteren.
- 2) BFS gaat samen met SIDN een overzicht maken waarin inzichtelijk wordt waar kennis, expertise en (online) hulpmiddelen beschikbaar zijn.
- 3) SIDN kan zien wanneer DNSSEC verkeerd is geïmplementeerd. SIDN overweegt daarom de mogelijkheden te bestuderen voor verbetering van 'monitoring' bij verkeerde implementatie van DNSSEC en wil partijen hier actief over informeren.
- 4) SIDN gaat in samenwerking met BFS een overzicht maken van welke softwareleveranciers DNSSEC ondersteunen en van welke software bekend is dat ze problemen kunnen geven met DNSSEC.
- 5) Het Forum Standaardisatie adviseert de verschillende overheidslagen om, per overheidslaag, een registrarfunctie in te richten (of tenminste de domeinnamen bij een gezamenlijke registrar onder te brengen). Bij het Rijk vervult de Dienst Publiek en Communicatie van het Ministerie van Algemene Zaken deze functie.

Ter informatieDatum
29 maart 2013**Ad 2) Conceptversie standaard sjabloon voor adoptieaanpak per standaard** (bijlage B)

U wordt gevraagd om kennis te nemen van:

- De conceptversie standaard sjabloon voor adoptieaanpak per standaard

Achtergrondinformatie

In de Forumvergadering van 5 februari heeft het Forum ingestemd met de ontwikkeling van een standaard sjabloon voor een adoptieaanpak per standaard. Doel hiervan was om in lijn met de prioritering op een tweetal themagebieden (informatiebeveiliging en identitymanagement en de stelselstandaarden) toe te werken naar een standaardspecifieke aanpak. Het standaard sjabloon is bedoeld voor het Bureau en experts van een standaard en kan in definitieve vorm voor elke standaard toegepast worden. Het sjabloon moet inzicht bieden in welke drempels er zijn voor een standaard en welke maatregelen (en door wie) bijdragen aan het wegnemen van deze drempels. Het resultaat van de toepassing van het standaard sjabloon is een adoptieadvies zoals dat voor DNSSEC gepresenteerd is. Voor u ligt een conceptversie ter kennisname, de definitieve versie volgt bij de volgende Forumvergadering.

Ad 3) Stand van zaken en planning invoering IPv6 (bijlage C)

In het Forum Standaardisatie bracht Bert Uffen (BKWI) de afgelopen vergadering ter sprake dat de invoering van IPv6 bij de overheid achterblijft. Voorgesteld werd aan Maarten Hillenaar te vragen wat de stand van zaken en de planning voor de invoering binnen het Rijk is. Cees Hamers zegde toe dat na te gaan voor het gemeentelijke domein.

Van DG OBR is bijgevoegde notitie over de "Stand van zaken implementatie IPv6 Rijksdienst" ontvangen.

Nadere achtergrondinformatie

In de brief 'actualisatie van de Digitale Agenda.nl' d.d. 4 februari van de minister van Economische Zaken aan de Tweede Kamer (29515 nr. 346) staat het volgende over de invoering van IPv6: *"Belangrijke internetpagina's van de overheid (rijksoverheid.nl, digid.nl, etc) zijn inmiddels via IPv6 bereikbaar, en 75% van overheidsorganisaties geeft aan IPv6 op te nemen als eis bij aanschaf van nieuwe producten of diensten, of is van plan dit binnen een jaar te doen. De doelstelling dat websites en e-mailadressen van de (rijks)overheid toegankelijk zijn voor IPv6 wordt niet in 2013 maar waarschijnlijk in 2014 gehaald. EZ zal daarom haar bijdrage aan de Task Force IPv6 in 2013 continueren en BZK ondersteunen bij haar activiteiten om IPv6 bij overheden te implementeren."*

In november 2012 heeft EZ de vijfde IPv6-monitor gepubliceerd. Hieronder volgt de conclusie m.b.t. invoering bij de Nederlandse over enkele relevante citaten:

"De introductie van IPv6 bij Nederlandse overheden verloopt erg langzaam. Er worden wel kleine stappen gezet door het eisen van IPv6 bij aanschaf van nieuwe ICT producten en door in de organisatie verkennende IPv6 activiteiten op te starten."

Datum
29 maart 2013

Ten opzichte van 2010 en 2011 hebben er weinig nieuwe IPv6 implementaties plaatsgevonden bij de overheid. Een significant deel van de Nederlandse overheden is wel van plan hun webdiensten naar burgers en bedrijven binnen 1 á 2 jaar bereikbaar te maken over IPv6. De belangrijkste website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl) was in 2010 al bereikbaar over IPv6.

IPv6 krijgt bij de meeste overheidsorganisaties een lage prioriteit. Dit vormt het grootste knelpunt bij de introductie van IPv6. Het belangrijkste technisch-inhoudelijk knelpunt is het gebrek aan kennis en ervaring met IPv6 bij overheden.

Overheidsorganisaties geven aan dat ze de invloed van de huidige IPv6 maatregelen vanuit de rijksoverheid beperkt ervaren. Dat IPv6 onderdeel is van pas-toe-of-leg-uit-lijst van het Forum Standaardisatie en de doelstellingen van de Digitale Agenda NL, is bij de helft van de respondenten bekend. Toch wordt aangegeven dat dergelijke activiteiten vanuit de overheid, waaronder ook de agendering bij het ICCIO, helpen bij het agenderen van IPv6 in de eigen organisatie. Druk, zowel van interne als externe bron, om iets met IPv6 te doen wordt vrijwel niet gevoeld.

Volgens de huidige plannen worden de IPv6 doelstellingen in de Digitale Agenda om e-mailadressen en webpagina's uiterlijk in 2013 bereikbaar te maken op IPv6 door ongeveer één derde van de respondenten gehaald. Hierbij dient te worden opgemerkt dat uit de eerdere IPv6 metingen in 2010 en 2011 naar voren kwam dat plannen door organisaties vaak sneller werden ingeschat dan dat zij uiteindelijk werden uitgevoerd. Het opnemen van IPv6 als eis bij de aanschaf van nieuwe ICT-producten en -diensten wordt door meer dan 40% van de respondenten gedaan. Binnen een jaar zal dit voor bijna 75% van de deelnemers aan dit onderzoek gelden."

Ad 4) Invulling adviesrol Forum Standaardisatie t.b.v. eID-stelsel (bijlage D)

Op 5 februari heeft het Forum ingestemd om tijdens de ontwikkeling van het eID-stelsel een externe adviesrol te vervullen waarbij het Forum op verzoek van de opdrachtgevers van het eID-stelsel advies uitbrengt over standaarden en interoperabiliteit. Over de invulling van deze adviesrol is bijgaande notitie opgesteld. De notitie wordt onderschreven door Hans-Rob de Reus die namens de Belastingdienst het deelproject "Concretisering Afsprakenstelsel eID" trekt dat de koppelvlakspecificaties ontwikkelt. Daarnaast is de notitie gedeeld met Sander Zwienink die namens Logius het deelproject "Coördinatie Implementatie" trekt.

Ad 5) Samenwerking met ICCIO

Met ICCIO (Maarten Hillenaar en Ron Roozendaal) heeft een gesprek plaatsgevonden. Vervolgens zijn er diverse gesprekken met Leo Geubbels en Roland Groustra (Standaardisatiecommissie Rijk) geweest waarin nadere afspraken zijn gemaakt. Hieronder volgend de afspraken op hoofdlijnen. Deze zullen nog worden vastgelegd in een brief aan ICCIO.

- ICCIO wil zoveel mogelijk "aan de voorkant" sturen op open standaarden. Instrumenten daarvoor zijn o.a. projectstartarchitecturen

en inkoopprocedure. Bureau Forum Standaardisatie (BFS) biedt aan in voorkomende gevallen, indien gewenst, een adviesrol te willen vervullen. BFS kan daarbij ook een beroep doen op zijn expertnetwerk. Datum
29 maart 2013

- ICCIO wil met name via generieke voorzieningen (o.a. shared services) sturen op de adoptie, omdat daar een groot effect vanuit gaat. Het idee bestaat om in een register een overzicht te bieden van generieke voorzieningen en daarin ook informatie op te nemen over de gehanteerde koppelvlakken en standaarden.
- Door de architectuurboard wordt in ICCIO-verband op de projectstartarchitectuur van ICT-projecten een 'voorschouw' uitgevoerd. In deze voorschouw wordt ook getoetst of open standaarden op een goede manier zijn meegenomen. Zo nodig wordt Bureau Forum Standaardisatie betrokken voor aanvullend advies.
- Bureau Forum Standaardisatie en de standaardisatiecommissie Rijk gaan gezamenlijk een bijeenkomst organiseren voor een aantal partijen van wie aanbestedingen zijn onderzocht in de monitor over 2011. Het doel is om van elkaar te leren en 'best practices' uit te wisselen.
- Over de monitor over 2012 zijn diverse afspraken gemaakt (zie volgende agendapunt). Met name dat voldoende aandacht zal uitgaan naar de gevallen waar op de juiste wijze open standaarden zijn toegepast en dat in de beoordeling van aanbestedingen voldoende nuancerings terugkomt ('ernst van de eventuele afwijking').

Ad 6) Monitor open standaarden-beleid

Opzet monitor over 2012 (bijlage E)

In de monitor(rapportage) 2012 zal nadrukkelijker de vraag centraal staan wat er wél gebeurt. De insteek is meer: "wat is er inmiddels gerealiseerd, wat gaat goed?" De monitor kent vijf onderzoeksonderdelen. In bijlage E is de opzet kort toegelicht.

Rapport monitor over 2011 (bijlage F)

Het College Standaardisatie heeft in november 2011 ingestemd met het monitor-rapport. Nadien is er met de standaardisatiecommissie Rijk (ICCIO) overleg geweest over een aantal specifieke gevallen die in het aanbestedingsonderzoek zijn meegenomen. Dit heeft geleid tot een aantal verduidelijkingen (o.a. dat monitor desk research betreft) en enkele beperkte wijzigingen (o.a. schrappen conclusie t.a.v. tweetal aanbestedingen, door gebrek aan - openbare - informatie). De managementsamenvatting van de rapportage is nu gestructureerd via drie monitorlijnen, te weten adoptie van OS-beleid ("gaat goed"), aanbestedingspraktijk ("tandje er bij") en iNUP bouwstenen ("gaat goede kant op"). Het ministerie van Economische Zaken zal op basis van dit rapport medio dit jaar de Tweede Kamer over de voortgang rapporteren.

Ad 7) Handreiking open document formaten

Eind 2012 is namens het Forum Standaardisatie opdracht verstrekt aan PBLQ om een handreiking open documentformaten te schrijven. Opdrachtnemer heeft met input van experts een nuttig, uitvoerig document opgeleverd. Tegelijkertijd is bij oplevering vastgesteld dat dit document meer geschikt is voor nadere achtergrondinformatie. Om gebruikers laagdrempelig wegwijs te maken in de wereld van open documentformaten (en met name PDF/A) wordt nu aanvullend, in samenwerking met PBLQ,

praktische informatie op een paar webpagina's van het Forum Standaardisatie beschikbaar gesteld. Een eerste ruwe (concept)versie is beschikbaar via: www.forumstandaardisatie.nl/pdfa Datum 29 maart 2013

Ad 8) 'Richtsnoeren beveiliging van persoonsgegevens' van CBP

Het College bescherming persoonsgegevens (CBP) heeft op 19 februari 2013 zijn 'Richtsnoeren beveiliging van persoonsgegevens' gepubliceerd. CBP wijst in de richtsnoeren op het belang van de standaarden ISO27001/27002 en vermeldt expliciet dat deze op de 'pas toe of leg uit'-lijst staan.

De richtsnoeren leggen uit hoe het CBP bij het onderzoeken en beoordelen van beveiliging van persoonsgegevens de beveiligingsnormen uit de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) toepast. De richtsnoeren vormen de verbindende schakel tussen het juridisch domein, met daarin de eisen uit de Wbp, en het domein van de informatiebeveiliging, waarin de noodzakelijke kennis en kunde aanwezig is om daadwerkelijk aan die eisen te voldoen. De richtsnoeren treden 1 maart 2013 in werking.

Zie: http://www.cbpweb.nl/Pages/pb_20130219_richtsnoeren-beveiliging-persoonsgegevens.aspx

Ad 9) Bijeenkomsten/presentaties in het kader van adoptie

- Bijeenkomst 'Conformiteit en open standaarden', 25 april: Georganiseerd door Bureau Forum Standaardisatie en KING. Het idee is om met beheerders van standaarden in gesprek te gaan over hoe softwareleveranciers gestimuleerd kunnen worden tot aantoonbaar conforme implementatie. Dit moet er o.a. toe leiden dat de kwaliteit van de informatie in de GEMMA Softwarecatalogus toeneemt.
- Masterclass DKIM (phishing-preventie), 28 maart: Georganiseerd door Bureau Forum Standaardisatie in samenwerking met ECP.nl en ISOC. Nico Westpalm van Hoorn trad op als dagvoorzitter. Meer dan 120 aanwezigen. Internationale expert (Murray Kucherawy) en daarnaast sprekers van NCSC, ING, XS4ALL, Microsoft, Logius, Nederhost en MailMerk.
- Expertmeeting ePortfolio "De Burger Bediend 2.0", 19 maart: Nico Westpalm van Hoorn heeft presentatie gegeven over het nut van standaardisatie in de "arbeidsmarktlogistiek". Zie: <https://www.e-portfolioforall.nl/nieuws/35>
- NUP congres 2013, 13 maart: Bart Knubben heeft samen met Raph de Rooij (productmanager open standaarden, Logius) een presentatie over "Compliance en open standaarden" verzorgd. Zie: http://www.youtube.com/watch?v=H_tLa-XJwYs
- KING leveranciersdag, 2 maart: Via Bureau Forum Standaardisatie hebben SIDN en IPv6 Task Force een presentatie gehouden over IPv6 en DNSSEC. De presentaties zijn beschikbaar via: <http://www.kinggemeenten.nl/king-kwaliteitsinstituut-nederlandse-gemeenten/over-king/nieuws/2013/presentaties-king-leveranciersdag-nu-beschikbaar>